

КРАЄЗНАВЧИЙ МЕДІАОСВІТНІЙ ПРОЄКТ «ФЛЕШБУК «УСНА ОПОВІДЬ КОЛИШНЬОГО ЗАПОРОЖЦЯ МИКИТИ КОРЖА»»

Тетяна Глоба,
головний бібліотекар
Дніпропетровської обласної універсальної
наукової бібліотеки імені Первоучителя
слов'янських Кирила і Мефодія

СУЧАСНИЙ українець велику кількість свого часу проводить у соціальних мережах. За даними міжнародного агентства *We are social*, що спеціалізується на дослідженнях у сфері медіа, зокрема, за звітом *Digital in 2018*, соціальними мережами користуються 29% жителів України, або 13 млн осіб. З них за допомогою мобільного телефону в соцмережі виходять 9,5 млн, тобто 22% населення. У більшості випадків, як зазначають соціологи, соціальні мережі використовуються для читання новин, отримання інформації, спілкування в групах за інтересами або з друзями.

козацькі звичаї та обряди, заснування м. Катеринослава, заселення Катеринославщини є унікальним джерелом для вивчення історії рідного краю.

Залишаючись популярним засобом комунікації, соціальні мережі використовуються там і тоді, коли це зручно користувачеві: за допомогою комп'ютера або мобільного телефону, в будь-якому місці та незалежно від часу доби. Актуальним є отримання інформації для самоосвіти.

Такий висновок зроблено і після стрімкого зростання популярності флешбуку «Усна оповідь колишнього запорожця Микити Коржа» (див. таблицю). Для нього 25 лютого 2019 р. спеціально було створено сторінку у *Facebook* (https://www.facebook.com/Флешбук-Усна-оповідь-колишнього-запорожця-Микити-Коржа-415159952621942/?modal=admin_todo_tour).

Таблиця

Статистичні дані щодо публікацій і аудиторії флешбуку (2019 р.)

Дані	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Загалом
Кількість публікацій	8	39	48	45	58	198
Друзі сторінки	234	690	802	875	902	902
Охоплена аудиторія	5 762	18 648	17 068	36 233	27 939	105 650
Реакції	552	1 356	1 508	2 882	2 050	8 348
Коментарі ¹	48	116	283	233	286	966
Репости	110	281	352	469	484	1 696

Флешбук (від англ. *flash* – спалах, *book* – книжка) – це інноваційна форма бібліотечної роботи, яка передбачає активну популяризацію певної книги в соціальних мережах протягом одного місяця. Досвід його проведення із застосуванням ілюстрацій, цитат, статей за основною темою, відеоматеріалів тощо у Дніпропетровській ОУНБ імені Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія вже був. Цього разу фахівці краєзнавчого відділу книгозбірні обрали для флешбуку «Усну оповідь колишнього запорожця, мешканця Катеринославської губернії і повіту селища Михайлівки Микити Леонтьовича Коржа». Свідчення козака-старожила про

Із самого початку було зрозуміло, що цей флешбук триватиме більш як місяць. За кожною фразою оповідача поставала величезна кількість історичних матеріалів, досліджень, які підтверджували слова старого запорожця. Скоротити якусь частину оповіді було б несправедливо. Ми сподівалися, що інформація буде цікавою насамперед молоді, сприятиме її патріотичному вихованню, пробудженню національної гордості за свою країну та рідний край, стане додатковим ресурсом у вивченні історії Придніпров'я. Після попередньої підготовчої роботи нашим краєзнавчим проєктом зацікавилася спочатку завідувачка бібліотеки Коледжу радіоелектроніки О. Кудрявцева, а потім учні групи 48 цього навчального закладу зі своїм куратором А. Погольцовою.

Флешбук розпочався козацькими піснями – культурним надбанням нашого краю. Було створено відеопрезентацію, в котрій зазначалося, за якими темами, відповідно до розділів книги, подаватиметься інформація (відеопрезентація мала близько 800 переглядів).

За перші 4 дні після 8 публікацій підписниками флешбуку стали 234 особи, які швидко відгукувалися на кожен публікацію.

Спочатку ми подали інформацію про те, як створювалася книга, хто записував свідчення колишнього запорожця, а також фотографії та біографічні дані авторів, письмові спогади їх сучасників. Біографію головного героя М. Коржа та майже

кожну його цитату було проілюстровано відповідними історичними матеріалами, дослідженнями істориків, старовинними картами. Використовувалися також науково-популярні фільми, історичні реконструкції подій, добірки рідкісних старовинних фотографій. Колекція світлин запорозьких хуторів та зимівників, котра збиралася задовго до початку флешбуку з різних джерел, викликала надзвичайний інтерес (3 532 перегляди). Крім того, було представлено старовинні фотографії та карту Дніпровських порогів. Ці матеріали багато дописувачів бачили вперше, про що вони і зазначили у своїх відгуках. Загалом темою Дніпровських порогів зацікавилися близько 1 800 осіб.

¹ У коментарях подавалися додаткові ресурси на підтвердження слів М. Коржа та коментарі читачів флешбуку.

Спогади М. Коржа цитували у своїх історичних творах багато дослідників історії України. Для читачів флешбуку було створено відеопрезентацію з історіографією «Усної оповіді...» (181 перегляд).

Розповіді М. Коржа доповнювалися детальнішими дослідженнями відомих істориків і краєзнавців: М. Чабана, І. Кочергіна, Г. Швидько, О. Репана, О. Харлана, М. Кавуна, В. Старостіна (м. Дніпро). Використання статей про Запорозьку Січ істориків з інших регіонів також віталось, отримувало багато лайків, підписники їх добре знають, адже флешбук читають у Запоріжжі, Києві, Херсоні, Миколаєві, Львові, Нікополі.

У травні 2019 р. ми розмістили матеріали про історію населених пунктів Дніпропетровщини, і це неабияк зацікавило підписників.

У своїй «Усній оповіді...» М. Корж згадував лише про 17 козацьких поселень. Тож читачі просили дати інформацію про історію своїх селищ, наприклад, Обухівки, Дмухайлівки, Логойдівки. Ми знайшли цікаві світліни з видами цих населених пунктів, подали відповідні матеріали з Вікіпедії, «Історії міст і сіл Дніпропетровської області», сайтів з історичними публікаціями, інформацію закладів вищої освіти, спогади старожилів. Читачі просили відповідати на запитання «Якою була доля запорозького козацтва після зруйнування Запорозької Січі?», «Хто володів землями Катеринославщини?», а також більше розповісти про козаків-характерників та козацьких ватажків. І жодне запитання не залишилося без відповіді.

У стрічці флешбуку активно поширювалися публікації порталу Дніпропетровської ОУНБ «ДніпроКультура»: про Івана Сірка, Адріяна Кашенка, козаків-характерників, їх традиції і кухню, про історію Катеринослава та інших населених пунктів, про музеї, храми, унікальні природні ландшафти краю тощо. Використовувались історичні світліни, матеріали з оцифрованого фонду книгозбірни. Пропонувалися публікації із сайтів Дніпропетровського національного історичного музею ім. Д. І. Яворницького, Національного музею «Хортиця», Нікопольського краєзнавчого музею. Як супровідна інформація використовувались відео, радіопередачі, фото з космосу, аерозйомка, карти, схеми, наприклад, креслення козацької чайки або як будувався козацький кіш. Таблиця тилів козацьких кораблів зацікавила 2 279 осіб (39 репостів). До публікацій додавалися відеоролики з YouTube для тих,

хто віддає перевагу декільком хвилинам відео перед будь-якими науковими текстами. Вивчати історію, дізнаватися про різні цікавинки стало можливим будь-де і будь-коли, наприклад, просто в транспорті чи вдома на дивані. Кількість підписників стрімко зростає. Матеріали відкритих уроків відгуку не знайшли, тому надалі не використовувалися. Виняток – надзвичайно цікавий проєкт учнів ЗСШ № 114 з історії старожитньої Кам'янки, яка розміщувалася на території сучасного Амур-Нижньодніпровського району Дніпра. Цей проєкт охопив 1 295 осіб.

Для закріплення матеріалу читачам флешбуку пропонувалося відповідати на запитання тестів «Цікаві

факти з історії козацького краю», «Що, де, коли в Катеринославі» (з порталу «ДніпроКультура») та підготовленої спеціально для флешбуку фотовікторини «Чи зможете ви, не роздумуючи, назвати автора цих картин?».

Активним поширювачем матеріалів флешбуку стала директор народного Музею-садиби Микити Коржа в с. Сурсько-Михайлівка Н. Семенова. Вона ділилася публікаціями флешбуку на сторінках видань «Дніпрові пороги», «Солоне/Солонянський район» та «Микита Леонтійович Корж. Велика родина».

Більшість публікацій флешбуку в перший тиждень охоплювали майже тисячні аудиторії. Серед активних підписників було багато чоловіків, які «цінують свій час, не гають його на будь-що», «зголодніли за справжнім», «довіряють науковій бібліотеці» і «діляться інформацією, якій довіряють».

Окремими публікаціями флешбуку ділилися також у себе в групах: Запорозьке Військо Низове «Запорозька Січ»; Кодацька Паланка Війська Запорозького Низового; Школа рукопашу «Спас» імені Козака Мамає; Штаб військово-спортивної патріотичної гри українського козацтва «Сокіл-Джура» Дніпро – Січеслав; Федерація військово-спортивного хортингу; КЗО «Центр допризовної підготовки» Дніпровської міської ради; альманах «Українське патріотичне козацтво»; екскурсійний клуб «Дніпро» та ін.

Найбільшу аудиторію становили підписники старші 40 років, які із задоволенням читали кожен публікацію, історичні дослідження та коментарі. Вони не соромилися залишати свої емоційні відгуки, в яких відчувалося велике прагнення до самоосвіти, постійного поповнення знань.

Читачами флешбуку стали й письменники, наприклад, Е. Заржицька з Дніпра, О. Гром з Маріуполя, П. Браницький із Києва.

Коли флешбук «Усна оповідь...» добіг кінця, в Меморіальному музеї-садибі Д. І. Яворницького відбулася зустріч співробітників краєзнавчого відділу Дніпропетровської ОУНБ із групою 48 Коледжу радіоелектроніки на чолі з куратором А. Поволоцькою та завідувачем бібліотеки коледжу О. Ку дрявцевою. Після інтерактивної гри, організованої співробітниками музею, учні дізналися ще більше фактів на підтвердження слів запорожця М. Коржа, побачили експонат козацької доби з колекції історика Д. Яворницького, продемонстрували знання, які вони

Учасники зустрічі працівників краєзнавчого відділу з учнями Коледжу радіоелектроніки

здобули зі сторінок флешбуку, і, звичайно ж, поділилися своїми враженнями від участі в ньому.

Отже, великий інтерес користувачів Facebook до нашого флешбуку став підтвердженням того, що цей захід пройшов вдало, знайшов відгук у умах і серцях користувачів, спонукав їх до вивчення першоджерел з історії краю, вітчизняної історії загалом. Сподіваємося, матеріали флешбуку стануть у пригоді також освітянам, бібліотечним працівникам, краєзнавцям.

Оповідь М. Коржа добігла кінця, але флешбук на цьому не закінчується. Тема козацтва, історичних витоків Дніпропетровщини невичерпна, тому стежте за нашими новими публікаціями.